

VII.

**Tillægsbemærkninger til Skriftet: Københavns
Kirker og Klostere i Middelalderen.**

Af Holger Fr. Rørdam.

Selv om en Forfatter med al Omhu har samlet alle Bidrag, han kunde finde til et vist historisk Emne, som han agtede at behandle, vil det dog lettelig ske — forudsat at han fortsætter sine Studier —, at han senere lejlighedsvis vil finde ny Notitser til Emnets Oplysning, som han ikke tidligere har kjendt. Har Sagen virkelig interesseret ham, føler han sig paa en Maade forpligtet til at antegne, hvad der saaledes lejlighedsvis tilbyder sig, eller hvad andre gjøre ham opmærksom paa. Paa den Maade er ialfald de efterfølgende Tillægsbemærkninger til mit ovennævnte Skrift blevne til. Da jeg ikke kan vente, at et Værk af den Art skulde opleve andet Oplag, vil jeg her meddele, hvad jeg Tid efter anden har fundet eller er

bleven gjort opmærksom paa til Berigtigelse eller Supple-
ring af samme¹⁾.

S. 30. Om Vor Frue Kirkes Jordegods udenfor København findes noget nærmere i de af mig senere ud-
givne Aktstykker og Breve, Tillæg til Univ. Hist. 1537—
1621, S. 125; heraf ses, at Kalredhe ikke er Kollerød,
men Kalrede i Bregninge Sogn. 1559 pantsattes den Ejen-
dom, Vor Frue Kirke her havde, til Hr. Ejler Hardenberg
(Aktstykker og Breve, S. 148).

S. 94 (og 379). I en Fortegnelse over Kannikerne i
Roskilde 1288 forekommer Olauus Byornsson (Annal.
for nord. Oldkyndighed og Hist. 1860, S. 74), uidentvill
den samme, som i Scr. Rer. Dan. VIII, 322 omtales som
Decanus Haffnensis, hvad han da sikkert har været efter
det ovennævnte Aar. Det er da rimeligt, at han har været
den femte Dekan, og Nicolaus de Brak den ellefte.

S. 103—5. Om Dekanen Dr. Erik Nielsen (Rosen-
krands) se Bloch, Den fyenske Geistligheds Hist. II, 63. I
Herredags-Dombogen i Gehejmearkivet findes en Dom, af-
sagt i Odense, feria sexta post Trinitatis 1539 (med Over-
skrift »Niels Lange och Mogens Clausen«), der indeholder
mange Oplysninger om Dr. Erik Nielsens Slægt.

S. 111. Om Dekanen Bent Bilde se Annal. for
nord. Oldkyndighed og Hist. 1854. S. 207 flg.

S. 119. Det her omtalte og for tabt ansete Pavebrev
angaaende Striden mellem Kantoren Jep Jensen og Johannes
Vitzendorp er senere fundet i Universitetskvæsturens Arkiv
(nu afleveret til Univ.-Bibl.); det lyder som følger:

Alexander episcopus, seruus seruorum Dei, Dilectis filijs . .
Decano et Preposito ecclesie Roskildensis salutem et apostolicam
benedictionem. Conquestus est nobis Jacobus Johannis Cantor
ecclesie Haffnensis, Roskildensis diocesis, quod Johannes Vitzen-

¹⁾ Et Par Trykfejl anmærker jeg her. S. 23, Lin. 6 f. n. 1581, læs:
1587. S. 59, Lin. 4 f. n. obstatulo, læs: obstaculo.

dorp, qui pro clerico se gerit, ipsum Cantorem, quominus Altare sancti Olaui martiris in dicta ecclesia consistens, quod Cantorie ecclesie predictae canonice unitum, annexum et incorporatum existit, assequi illiusque fructus, redditus et prouentus cum integritate percipere possit, contra iusticiam impedire presumpsit hactenus et presumit, illudque detinet indebite occupatum. Ideoque discretioni uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus uocatis, qui fuerint euocandi, et auditis hincinde propositis, quod iustum fuerit, appellatione remota, decernatis, facientes quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio uel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellatis ueritati testimonium perhibere. Quod si non ambo hijs exequendis potueritis interesse, alter uestrum ea nichilominus exequatur. Datum Romæ apud Sanctumpetrum Anno Incarnationis dominice Millesimoquadringentesimononagesimosecundo kal. Septembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

(Bagpaa) An. de Viterbo, Proton.

(Paa Folden) Jo. Rale.

Per D. Cor. Pe. Pan.

Ale. de Thomasiis

Theramo.

Ovenover Brevet er med en utydelig Kancellihaand skrevet: Affigatur valuis pro Reverendissimo d. vic. M. Claud. Affixa C. Cor. Iterum affigatur M. Claud. Iterum affixa pro D. Cor. N. Bug.

S. 143. Hr. Jørgen Hindtze omtales med Ros af Peder Palladius (Visitatsbog udg. af Heiberg, S. 157) for hans Godgjørenhed mod sine fattige Slægtninge.

S. 146. Om Filip a Prato (egentlig: du Pré) se Allen, De tre nordiske Rigers Hist. 1497—1536. III, 1, 97, og Ny kirkehist. Saml. III, 504, hvor som hans Dødsaar angives Aaret 1567, og der siges, at han blev over 100 Aar gammel.

S. 155. M. Anders Glob fik Provstiet i Viborg ved Mageskifte med Ove Bilde, hvem han overlod Dekanatet i Roskilde istedenfor (Nye Danske Mag. I, 203).

S. 157. Om Kanniken M. Peder Hansen se Aktstykker og Breve, Tillæg til Univ. Hist. 1537—1621, S. 121. 126).

S. 235—6. Ifølge Resens Inscript. Hafn. p. 263 fandtes i S. Klemens Kirkes Regnskabsbog, der i sin Tid gjemtes i Helliggejst Kirkes Arkiv, følgende Notits: »Ascer Uddebroddesøn ok hans Hussfru Abil gaffve Sanct Clement then Jord, som nw er St. Clements Kirckegaard, oc lote bygge then westre deel aff Kircken«. Herved vinder Pontoppidans Efterretning betydelig mere Hold.

S. 238. Af Vor Frue Kirkes Regnskaber 1554 fig. ser man, at S. Klemens Kirke stod endnu endel Aar efter Reformationen (se Aktstykker og Breve, Tillæg til Univ. Hist. 1537—1621. S. 120 fig.).

S. 256. Af de i «Det Kongl. Danske Selskabs Begyndelse og Tilvæxt» S. 195—6 anførte Dokumenter fra 1480—81 ses, at Vor Frue Kapel i S. Nicolai Kirke allerede da bestod. Som Kapellan nævnes paa den Tid Hr. Gregorius Olafsen.

S. 270. For Kongens Kapellaner findes der en mærkelig Instrux fra Christiørn II's Tid i Nye Danske Mag. I, 316—8. I Dronning Christines Regnskabsbog i Geh.-Ark. omtales Peder Griis som Dronningens Kapellan.

S. 283. Her burde den bekjendte Jørgen Skodborgs Ophold i Graabrødre Kloster fra Marts til Juli 1519 have været omtalt, i Henhold til Svanings Beretning (Christiørnus II, Udg. 1658, p. 210).

S. 285. I Herholdts og Mansas Saml. til Medicinalhist. S. 237 findes et Kongebrev, dat. Gottorp, Torsdagen næst efter S. Anthonii Abbatis Dag 1531, hvorved K. Frederik I anviser Københavns Magistrat Graabrødre Kloster, at en Doctor og Apotheker bekvemt kunde have «Vaaning og Værelse» der.

S. 287. Den pavelige Tilladelse for Kong Hans og Dronning Christine til at oprette S. Klare Kloster i København findes hos Wadding, Annal. Minor. XV, 539—40 (jfr. Reg. dipl. hist. Dan. I, Nr. 5104). En mærkelig Efterretning om Klosterets Opløsning haves i Seidelins Diplom. Flensburg. II, 249.

S. 290. »Hvidebrødres Have« omtales endnu 1550 i et Jordebrev i Konsistoriets ældste Kopibog.

S. 303. Om Christiern I's Nystiftelse af Helligaands Hospital, efter Mønster af Hospitalet in Saxia ved Rom, se Schlegel, Saml. zur Dän. Gesch. II, 4 St., S. 30—1.

S. 335. I en Registrant over Antvorskov Klosters Breve omtales S. Olufs Alter i S. Jørgens Kirke i Kjøbenhavn. Dette forklarer rimeligvis, hvorfor S. Jørgens Hospital førte S. Olufs Billede i sit Segl.

S. 345. Til S. Gertruds Kapels Historie fortjener et Kongebrev at mærkes, hvorved Frederik I overlod Ridder Hr. Johan Bjørn Ejendomsret for sig og sine Arvinger »paa hvis Del og Rettighed, som Kgl. Maj. haver udi S. Gertruds Kirke og Kirkegaard udi Kjøbenhavn paa Rosengaarden. Datum Haffniæ quarta feria post Dominicam Misericordia Domini anno etc. 1532« (Regist. o. a. Lande. 2, 382).

S. 346, Not. Om det S. Anne Kapel, der laa ved Skovshoved, findes følgende samtidige Optegnelse paa en lille Seddel indlagt i Kong Hanses Regnskabsbog i Gehejmearkivet (Danske Saml. Nr. 225).

Thette effther^{ne} annammede Andhers Perssen paa Amaghæ i Vllerup aff Stranghe Truelsen i Ordorp effther Mætte, som war i Sancte Anne Capell wedh Skows Howet, oc nw hører til samme Capell, oc for^{ne} Andhers Perssen skall stande wor nadige frwæ til swars oc regenskab fore.

Fførst xxxv lub. marck rede penninge.

Item xvij lod smot selff offer.

Item iij lod selff i eet patz.

Item ij Coralle bond veye vj lod oc iiij Raffbond smaa oc store.

Item eett mæsse rede for vthen Calck oc Disk, men samme Calck oc Disk, som ther tilstæde er, er aff thin.

Acta sunt hæc Haffnie die Cecilie virginis Anno Domini Mcdxcviij^o.

Udvendig Paategning. Sancte Anne Capell vedh Skows Howet.

S. 371—2. Om Roskilde Bisps Besiddelse af København og hans senere Fordringer paa Besiddelsesret se Danske Mag. V, 290—1 og 4de Række. II, 60—9.

S. 374. Om Sorø Klosters Gaard i København findes et Brev fra 1532 i Registre over alle Lande. 2, 391.

S. 375. Om en anden Gaard, som Æbelholt Kloster erhvervede i København 1495, findes et Dokument i Scr. Rer. Dan. VI, 201—2.

S. 276. I Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 1, findes et Brev, dat. Roskilde die beati Laurentii 1516, hvorved Iver Pedersen, perpetuus Vicarius til S. Anne Alter i Vor Frue Kirke i Roskilde, lejer til Skipper Sevrin Christiernssen, Borger i København, Alterets Gaard i København mod en aarlig Jordskyld af tre lødige Mark.

Tillæg, S. 108. Lin. 17. At Kanniken Peder Dungs Navn er rigtig læst, ses af Danske Mag. 4 R. I, 66.

Hr. Arkivsekretær Lieutenant Ch. U. A. Plesner har velvillig meddelt følgende Registratur over nogle til Københavns Kapitel hørende Breve, efter en Optegnelse i Gehejme-arkivet fra det 17de Aarhundrede:

1. Perg. brev med 3 segl, Latin, hvori Jacobus Johannis, opidanus in Køghæ, leyer en gaard i Thyskemannegade af capittelet i Kiøb. mod aarlig at svare een marck. Dat. 1455 die st. Benedicti abbatis.

2. Perg. brev med 3 segl, Latin, hvori Nis Herlughssen i Kiøb. leyer for sig, hustru etc. af capitt. sammestæds en gaard paa Westergade mod at svare aarl. 2 marck lybsk. Dat. 1446 feria quinta proxima ante dominicam quadragesime.

3. Perg. br. med 3 segl, et borte, noget i stycker, hvori Jacob Hanssen kiøthmangere i Kiøb. pantsetter sit huus, gaard og grund til broder Jacobs Bondes man i nørre Herlowe for 10 lødig marck. Dat. 1439 die st. Matthei apostoli.

4. Perg. br. med 3 segl, latin, hvori Petrus Olavi borger i Kiøb. leyer et huus i Tyskemanne gade aff capittelet for 8 β gr. og efter hands og hands kones død hands børn for 14 β gr. Dat. 1472 fer. sexta post dominicam quasimodogeniti.

5. Perg. br. med 2 segl, 1 borte, Latin, hvori Petrus Henrici borger i Kiøb. leyer et huus aff capit. for 6 β gr., cum bodis et omnibus aliis pertinenciis. Dat. 1481 die beate Dorotheæ virginis gloriose.

6. Perg. brev med 3 segl, hvori Oluf Powelsen leyer en grund af vor frue kircke i K. ved Ladhbrostrede for 3 β gr. Dat. 1432 die st. Martini episcopi.

7. Perg. brev med 3 segl, 1 borte, Latin, hvori Swen Olthenson curatus ecclesie Lyungby pantsetter en grund til her Johannes Laurentii, canon. i Kiøb. for 3 marck. Dat. 1397 vigilia ascensionis domini.

8. Perg. brev med 3 segl, hvori Oluff Madsen Werckmester i Kiøb. leyer af capit. en gaard liggende paa Wester gade for 8 marck Danske. Dat. 1515 feria secunda post festum beati Joh. Baptistæ.

9. Perg. br. med 3 segl, Latin, hvori Niels Jacobsen borg. i Kiøb. leyer af capit. en huus i Klædebodher for 6 marck lübsch. Dat. 1443 die beate Lucie virginis gloriose.

10. Perg. brev med 3 segl (2 deraf besk.), Latin, hvori Theodorus Byrst leyer en gaard af capit. for 8 mark aarl. Dat. 1497 sexta feria infra octavas ascensionis domini.

11. P. br. 3 segl, hvori Dyens Biornsen remesnider i Kiøb. leyer en gaard af capit. ligg. i Klædeboderne, for 8 marck Dansk. Dat. 1519 feria sexta die videlicet beate Agnete.

12. Perg. brev med 4 segl, Latin, hvori Benedictus Bywg de Gunnersleffholm miles tilstaar, at bispnen i Roskild Nicolaus har indløst alt gods i Wangwethe, som hands fader Nicolaus Andersen havde pantsadt til Jacob Nielsen, militi. Til vitterl. have Olaus Pant decanus, Petrus Lykke erckedegn i Roskilde. Magnus Lange proconsul ibid. henget deres segl derunder. Dat. 139* die st. Jacobi apostoli.

13. Perg. brev med 2 segl, 1 borte, hvori Hans Mylyngb borger i Kiøb. leyer en gaard i Strandbastustræde af capit. i Kiøb. for 8 marck Danske. Dat. 1516.

14. Perg. brev, noget besk., med 1 segl, 2 borte, hvori Jens Lauritsen, borger og byfoget i Kiøb., leyer en gaard i Strandstue gaden af capit. for 8 β gr. Danske penge. Dat. 1513.
